Nr. 27.
Warszawa
25 czerwca / 7 lipca 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.
Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY
dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Nastrój ogólny targów pieniężnych nie idzie w ślad za gwałtownością działań wojennych. Korespondent londyński do paryskiéj *Semaine financière* tak się wyraża: „Całe królestwa znikły prawie z karty Europy; a jednak te rzeczywistości mniéj mają dziś wpływu na papiery angielskie niż przedtém miały ich cienie."

Bilans banku angielskiego świadczy o znacznem polepszeniu targu, i należałoby się spodziewać obniżenia skupu; ale bank niezawodnie zwlekać będzie jak najdłużéj, z obawy że rząd, po zniżeniu, zapewne przywróci moc obowiązującą aktu Peela, ograniczającego emisję. Fundusz metaliczny banku francuskiego daléj jeszcze się zwiększa (627/m. fr), portfel się zmniejszył (708/m.) obieg biletów nieco większy ($875,^{7}$/m).

Renta francuska podnosi się ($63,^{80}$), konsole ang. bez zmiany ($86\frac{5}{8}$).

Włoskie finanse w nader trudném położeniu: wydatki obliczają na 4 miljony fr. dziennie; emisja 250/milj. biletów z kursem przymusowym już prawie wyczerpana, potrzeby są naglące; należy zatém oczekiwać jakiejś wielkiéj operacji finansowéj (1). Projekt opodatkowania renty długu publicznego odrzucony został w senacie prawie jednomyślnością. Kupon lipcowy renty włoskiéj ma być w Paryżu płacony złotem; chodzi tylko o zapobieżenie, ażeby wierzyciele krajowi nie mogli realizować swych kuponów w Paryżu. Prawnicy łamią sobie nad tém głowy; ciekawa rzecz, co obmyślą.

Izba deputowanych uchwaliła *prawo o kredycie ziemskim włoskim*, dzielące kraj pomiędzy 5 instytucij (Neapol, Toskana, Emilja, Lombardia, Piemont). Dla Sardynji i Sycylji mają być wydane osobne postanowienia.

Na giełdzie warszawskiéj najznakomitszym obecnie faktem jest raptowne obniżenie się miennego wexlowego, w d. 5 b. m. prawie o $6^{0}/_{0}$, a względem najwyższego kursu o $10^{0}/_{0}$. Nie tłumaczy się to wcale żadną deprecjacją w skutek wypadków wojny, ale raczéj podskoczeniem waluty ruskiéj,—na co jednak wyjaśnienia oczekiwać musimy.

Wexle na Berlin 2 m. 140; doraźnie $142,^{1}$
„ Paryż „ $140,^{6}$; „ $141,^{5}$

(1) Ustąpienie Wenecji Włochom, o którém świeży telegram donosi, jest najlepszą dla nich operacją finansową.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 29 czerwca — 5 lipca.

	Stopa %	PARI	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 29 czerw. święto	Sobota 30	Poniedz. 2 lipca	Wtorek 3	Środa 4	Czwar. 5	Stosunek ost. do pari na 100.
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500).	4	100	.	.	82	.	.	.	82
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	.	106	.	.	.	.	$141\frac{1}{3}$
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup.	5	45	.	53	.	.	.	.	$117\frac{7}{10}$
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	28	.	.	.	.	$93\frac{1}{3}$
	5	30	.	34,50	.	.	.	.	113
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	45	.	.	.	.	45
Polskie. Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	.	60	60	60,25	60,50	60,33	$60\frac{1}{3}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0{,}38\frac{8}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	83,50	.	.	.	.	$83\frac{1}{2}$
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	.	112	112	112,25	112,50	112,50	$112\frac{1}{2}$
Ruskie. „ „ z 1866 r.	5	.	.	105,50	105,66	106	106,25	106,50	$106\frac{1}{2}$
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	.	.	.	.	.	100,50	$100\frac{1}{2}$
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	84	.	84,50	.	.	$84\frac{1}{2}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	.	85,33	85,33	85,50	86	85,90	$85\frac{9}{10}$
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	.	82,75	83,17	83,50	84,33	.	$84\frac{1}{3}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0{,}14\frac{4}{9}$	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	66,25	.	69	70,33	.	$117\frac{1}{5}$
Polskie. „ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	58	.	.	.	60,50	$60\frac{1}{2}$
Polskie. „ „ Teresp. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*93	*93
Polskie. „ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*93	*93
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	128	.	.	128	.	$102\frac{2}{5}$
Rus. Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	.	97,50	.	.	.	.	$97\frac{1}{2}$
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	.	137,25	138	137,25	135,60	130,05	140
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	.	.	136,35	.	.	.
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	*202,50	$*143\frac{3}{4}$
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	$9{,}27\frac{1}{2}$	9,27	.	*9,20	$*145\frac{9}{10}$
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	.	.	*105,75	$*140\frac{3}{5}$
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*99	$*106\frac{3}{5}$
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	.	*99	*99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	7,60	.	.	.	.	$147\frac{1}{2}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	.	4,20	.	.	.	.	140
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6%	$5\frac{1}{2}$	10	4	5	9	7	—
giełdowa:	—	7 (8)	9 (8)	4	5	9	7	$8\frac{1}{2}$ (9)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 26 czerwca.	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—)	w d. 3 lipca.
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel *a)* wexli krajowych..	1.219.742, 64½	+ 70.462, 94½ — 134.680, 03	1.155.525, 56
b) „ zagranicznych	509.573, 36	+ 17.276, 06 — 172.963, 11½	353.886, 30½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.456.193, 86	+ 121.234, 23½ — 82.411, 23½	1.495.016, 86
3 „ na zast. towarów *a)* wełny .	196.700	+ 119.216, 34 — 4.186, 34	311.730
b) in. tow.	236.776, 43½	+ 151, 84 — 7.391, 84	229.536, 43½
Łącznie (3)	433 476, 43½	+ 107.790	541.266, 43½
4. „ „ kosztowności ..	537.409, 34	+ 8.312, 78 — 5.634, 07	540.088, 05
5. Otwarte kredyta......	3.521.582, 47½	+ 662.166, 50½ — 566.781, 86	3.616.967, 12
6. Kasa: Monety srebrne	2.775.323, 11½	— 5.242, 97¼	2.770.080, 14¼
„ złote	29.988, 44	+ 413, 86	30.402, 30
Bilety Banku Polskiego	934.640	— 160.250	774.390
„ Kred. Cesarstwa	1.128.796	— 547.435	581.361
Łącznie (6)	4.868.747, 55½	— 712.514, 11¼	4.156.233, 44¼

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 21/22 czerwca.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski
	f r a n	*k ó w*
Fundusz metaliczny	627.422759	371.278000
Portfel	708.882234	780 229050 (łącznie z zaliczeniami)
Zaliczenia na złoto i rozm.	40.322287	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	81.155900	278.711350
Dług skarbu i inne wart..	157.439997	375.000000
	1.615.223177	1.805.218400

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n	*k ó w*
Bilety w obiegu	875.702125	627.669750
Przekazy z term. kilkod..	25.638283	14.527100
Rachunki bieżące prywatne......	390.162499	529.283925
Rachunki bieżące skarbowe.... .	80 085325	182.208600
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	—
Inne bierniki	54.090169	87.604025
	1.615.223177	1.805.218400

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— Spłata długów publicznych. Wielką postrzegamy w ostatnich czasach zmianę w zapatrywaniu się na długi państwowe. Miejsce spokojności z jaką dotąd spoglądano na olbrzymie długi większéj części państw cywilizowanych, zajęła troskliwość o jak najśpieszniejsze ich spłacenie. Wprawdzie ministrowie skarbu nie uznawali dotąd innéj granicy długów jak możność finansową. Nie jest wszakże obojętną rzeczą, czy nauka i opinja publiczna usprawiedliwiają dotychczasową ich obojętność, i czy rzeczywiście ogarnia już ich ta niespokojność, która jest zwiastunem nowych poglądów na skarbowość i radykalnych zmian w dotychczasowym systemacie szafowania funduszami publicznemi.

O téj niespokojności świadczą obecnie rozmaite oznaki ze wszech stron cywilizowanego świata ukazujące się. Naprzód w Stanach Zjednoczonych północnéj Ameryki, a następnie we Włoszech, powstała olbrzymia idea spłaty długu publicznego przez subskrypcję narodową. Idea ta nie pozostała mrzonką, lecz zaraz, z pewném prawdopodobieństwem powodzenia, w czyn zamieniona. Niemcy, — chociaż nie doszli jeszcze do takiego naprężenia sił państwowych jak Włochy i Ameryka,—śpieszą wszakże uprzedzić je teoretycznemi badaniami. Dwóch znanych publicystów *O. Gildemeister* i *A. Soetbeer* pierwszy w pruskich rocznikach (*Preussische Jahrbücher*), drugi w czasopismie poświęconém ekonomice i historji cywilizacji (*Zeitschrift für Volkswirt-*

schaft und Culturgeschichte) rozbierają pytanie: o ile ciężary wielkiéj wojny mogą być przerzucane na przyszłe pokolenia, lub inne narody, i na przykładzie angielskiego długu publicznego dowiedli, że praktykowane dotąd prowadzenie wojen, za pomocą pożyczek, zamiast nadzwyczajnych podatków, jest marnotrawne, nawet zapatrując się na to ze stanowiska pokolenia żyjącego.

Tymczasem coraz więcéj zyskują uznania interesa i prawa przyszłych pokoleń, — co właśnie świadczy o zdrowiu i sile życia naszéj cywilizacji. Ciała prawodawcze coraz więcéj zwracają uwagę na to, że sięgająca po za życie nasze przyszłość ma także swoje prawa, których nam przekroczyć nie wolno. Silne poparcie do takiego zapatrywania się znajdujemy w mowie słynnego myśliciela *J. Stewort'a Mill'a*, mianéj w parlamencie angielskim podczas rozpraw o zniesieniu podatku od słodu. Oparł się on stanowczo projektowanemu zniesieniu i pociągnął za sobą większość izby; podniósł rozprawy z dotychczasowego poziomu drobiazgowéj rutyny do wysokości prawdziwego państwowego poglądu i zaszczepił ideę konieczności śpiesznego spłacenia długu państwowego. Pochwycił ją zaraz prezydujący *Gladstone*, a „*Economist*" pismo czasowe reprezentujące gospodarcze interesa narodu, wyrzekło, że z dniem tym Anglja zacznie na serjo zastanawiać się nad długiem publicznym dotąd tak zaniedbanym. Skoro tylko okazała się przewyżka dochodów, myślano przedewszystkiém o ulżeniu podatków, a nikt nie pomyślał o użyciu jéj na spłatę części długu publicznego. Dziś po mowie *Mill'a* i wrażenia jakie w świecie ekonomicznym zrobiła, dumny Anglik przestanie się skarżyć na wysokie podatki i chętnie zezwoli na obracanie wzrastającéj z każdym rokiem przewyżki dochodów na spłatę długu publicznego, aby jak najmniéj ciężarów, głównie wojnami spowodowanych, przekazać przyszłemu pokoleniu.

— **Projekt reformy podatkowéj we Francji**, da się streścić jak następuje: Zaprowadzenie podatku dochodowego w stosunku 8%, z dozwoleniem podwyższenia o 50% na rzecz gmin — tak, że podatek dochodowy może wynosić 12% od czystego dochodu. Podatek od renty i innych procentujących papierów rządowych ma się pobierać przez strącanie przy wypłacie kuponów. Gminom ma być dozwolone nakładanie podatku od mieszkań w stosunku od 4 do 10%. Zarazem ma się wprowadzić podatek od powozów i służących (ostatni w wysokości 6 fr. od służącego). Cła i opłaty nałożone dotąd na niektóre przedmioty, ulegną pewnym modyfikacjom: podatek na wino ma być podniesiony do 8 franków od hektolitra, a na kawę do 50 franków od 100 kilogramów. Cło od żelaza ma być także zmodyfikowane. Metryczny centnar soli ma być opłatą 60 franków obłożony. Nakoniec ma być zaprowadzony wewnętrzny podatek konsumcijny na ryby, mięso, mąkę i ryż, który stosownie do ludności gminy dzielić się będzie na 4 klasy. Najwięcéj oporu z pomienionych propozycij, znajdzie zapewne podatek dochodowy.

— **Wełna.** Na jarmark warszawski tegoroczny (zamknięty w d. 20 czerwca), 444 producentów dostarczyło wełny pudów 31.766 f 30 (w r. z. p. 26.192 f. 15).

C e n y:

	za centnar (132 funt) talarów 90 kop-ch.	czyli	za pud rubli
Wełna wyborowa.. ..	110 do 130		30 —35,^{45}
„ cienka........	100 — 110		27,^{27}—30
„ średnia.......	88 — 95		24 —25,^{90}
„ zwyczajna......	77 — 88		21 —24

Jednocześnie odbywał się jarmark na wełnę w Berlinie. Z zapasu dawnego było cent. prus. 20.000; dowieziono 80.000 = razem cent. 100.000 (¹), — mniéj o 60.000 cent. niż w roku zeszłym. Ceny od 46 do 63 talarów za centnar.

— **Wypiek chleba.** Chleb jako najważniejszy artykuł pożywienia, zwłaszcza niezamożnéj ludności, spożywany w ogromnéj ilości, wielką gra rolę pod względem ekonomicznym i higienicznym. Okoliczność ta zasługuje na szczególną uwagę. Pomysł udokładnienia wypieku po większych miastach jest już urzeczywistniony w stolicach europejskich, a po części nawet w Warszawie, gdzie młyn parowy wypieka obecnie do 10½ miljonów funtów chleba żytniego rocznie, a zamierza wypiekać i pszenny. Lecz jest inne, obszerniejsze pole, gdzie przedmiot ten zupełnie zaniedbany, w pierwotnym pozostaje stanie, a gdzie pewne jego uregulowanie nieobliczone wydałoby rezultaty. Mówimy o wsiach. Lud wiejski głównie chlebem żyje, a przysposabia go nieracjonalnie, nieekonomicznie, w sposób pierwotny, prawie barbarzyński. Dość powiedzieć, że jeśli jest sto rodzin we wsi, to tyleż naraz odbywa się procesów fermentacji ciasta, tyleż pieców się opala, tyle robotników czy robotnic czas marnuje, — ażeby wykonać niedołężnie, a przynajmniéj z rozmaitém powodzeniem to, co w jednéj dobrze urządzonéj piekarni i przy specjalnéj umiejętności, dwoje lub troje ludzi z niesłychaną oszczędnością i wyższością wyrobu dokonać mogą.

Przytoczymy tu fakt żywy. Mając na sercu tę kwestję chleba, poruszyliśmy ją kiedyś w rozmowie z ś. p. hr. Tomaszem Potockim. Przyjemnie zdziwiło nas zapewnienie pana P., że w jednym jego majątku podobna piekarnia istnieje, urządzona przy młynie; że długo włościanie nie dowierzali korzyści tego zakładu i trzymali się dawnego zwyczaju; ale że stopniowo oswojeni, dziś już wyłącznie chleba z owéj piekarni używają.

W końcu podajemy wiadomość następującą:

— **Stowarzyszenie do wypieku chleba w Rosji**, zawiązane z kapitałem 300.000 rubli na akcje po r. 25 i Najwyżéj zatwierdzone w d. 22 kwietnia (4 maja) r. b. otwiera swoją instytucję pod firmą: „*Ruska fabryka pieczywa.*" Według ogłoszonego planu mają być założone piekarnie parowe nateraz w Petersburgu i Moskwie, a następnie w innych miastach Rosji. Celem zakładów tych będzie, przez udokładnienie technicznych i chemicznych procesów przysposobienia mąki, wyrobienia ciasta i wypieku chleba, przez zaoszczędzenie kosztów pracy i paliwa, - dostarczać chleba, tak żytniego jak pszennego w dobrym gatunku, zdrowego i taniego.

(¹) Centnar pruski przy wełnie=104 f. prus. (Zollgewicht) = 120 f. polskich.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.